

O, həm maraqlı, xeyirxah insan, həm də böyük yazıçı idi

(Elegiya)

1987-ci ildən yaxından tanıdığım, dəyərli ziyalı, istedadlı şair, nasir, dramaturq, publisist, ictimai xadim Qənbər Şəmşiroğlunun haqq dünyasına qovuşmasını eşidəndə çox pis oldum. Axı onunla "Ağdaban harayı" adlı pyes üzərində birgə işləyirdik. Ağdabanın işğalının növbəti ildönümünə hazır olmalı idi. Çox istəyirdim ki, o, bu pyesin premyerasında iştirak etsin. Biz onunla bir vaxtlar "Caninin etirafı" romanı əsasında eyni adlı pyesini işləmişdik. Elə bu pyeslə də Qənbər Şəmşiroğlu həm də dramaturq kimi yaddaşlarda qaldı.

Hələ 2019-cu ildə "Caninin etirafı" pyesi üzərində işlədiyimiz vaxtı Qənbər müəllim mənə Ağdaban kəndinə erməni faşistlərinin necə divan tutması ilə bağlı maraqlı məlumatlar da verirdi və deyirdi: "Bu pyesdən sonra biz sizinlə "Ağdaban harayı" adlı bir pyes də işləyək. Bununla bağlı mənim çoxlu qeydlərim var. Kəlbəcərin ən böyük kəndlərindən olan Ağdaban faciəsini Xocalı soyqırımından sonra ən dəhşətli hadisə hesab etmək olar. Bu kənd ermənilər tərəfində iki dəfə işğal olunub. 53 ev tamamilə yandırılıb. Ağdabanda 40 nəfər faciəli şəkildə qətlə yetirilib. Onların 14-ü mənim əmim, əmim uşaqları olub. Babam Ağdabanlı Qurbanın və atam Dədə Şəmşirin bütün əlyazmalarını erməni qavurları yandırdılar".

Qənbər Şəmşiroğlu 2021-ci ilin dekabr ayının 30-da 88 yaşında haqq dünyasına qovuşdu. Nə etmək olar? Deməli, Ulu Tanrı belə məsləhət bilirmiş. Onun işinə qarışmaq olmaz.

Milli Aviasiya Akademiyasının kafedra müdiri, Xalq şairi, professor Nəriman Həsənzadə ilə zəngləşib ondan Qənbər Şəmşiroğlu barədə xatirələrini danışmağı xahiş etdim. Nəriman müəllim üçün Dədə Şəmşirin yadigarı haqqında keçmiş zamanda danışmağın nə qədər ağır olduğunu bildirdim, amma sözü-mü yerə salmadı...

- Nəriman müəllim, Qənbər Şəmşiroğlu ilə tanışlığınızın tarixçəsindən danışa bilərsinizmi?

- Qənbər Şəmşiroğlu ilə mənim tanışlığımın, dostluğumun təxminən 60 ildən çox tarixçəsi var. Yadıma gəlir ki, 1950-ci illərin axırlarında Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında bir neçə şair, nasirle söhbət edirdik. Həmin vaxtı ora uca boylu, ağ saçlı bir kişi və onun yanında elə onun kimi uca boylu cavan bir oğlan gəldi. Onlar bizdən bir qədər aralıda duran bir cavan yazıçıdan Osman Sarıvəllinin otağını soruşdular. Həmin cavan çox etinasız cavab verdi. Mən bu kişinin şəkllərini gördüyümdən, haqqında yazılanları oxuduğumdan maraqlanıb onlara yaxınlaşdım və dedim:

-Siz Aşıq Şəmşirsiniz?

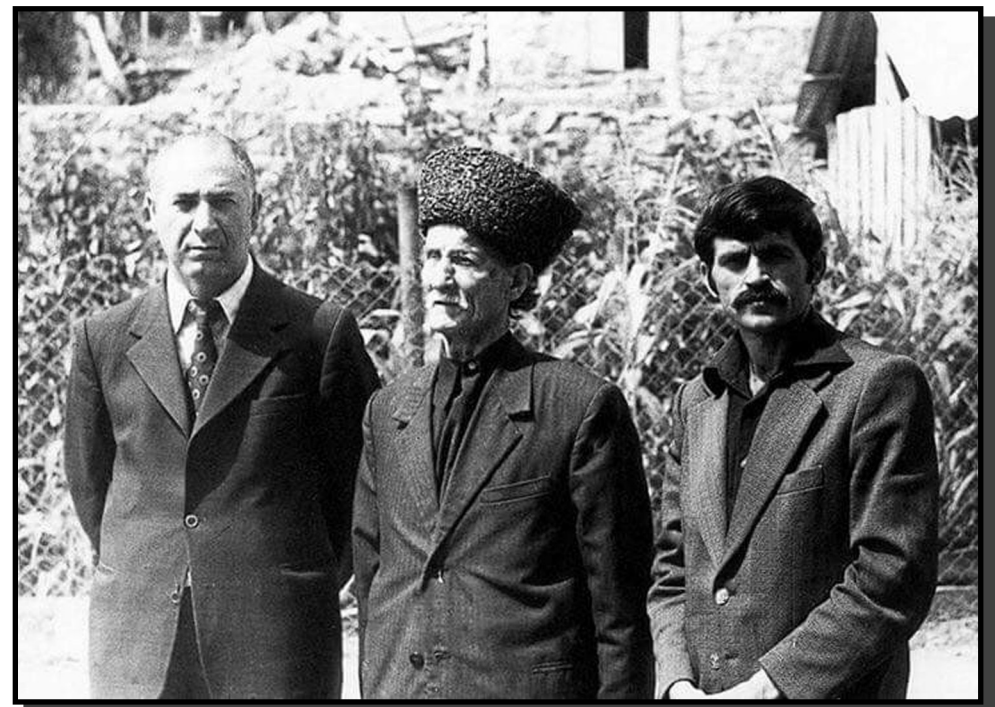

Həmin cavan dedi:

-Bəli. Aşıq Şəmşirdi.

Artıq ətrafdakı gənc yazarlar da onlara maraqla baxmağa başladılar. Çünki Azərbaycanda hamı həmin vaxtlar dahi Səməd Vurğunla Aşıq Şəmşirin dostluğu haqqında tez-tez danışdılar. Onların maraqlı deyişmələri, dostluğu bir dastan kimi xatırlanırdı. Həmin vaxtı artıq Səməd Vurğun haqq dünyasına qovuşmuşdu. Söhbət əsnasında məlum oldu ki, Aşıq Şəmşir Osman Sarıvəllinin təkidilə şeirlərini, qəzəllərini, qoşmalarını gətirib ona verməyi xahiş edib. Çünki hələ ustadımız Səməd Vurğun sağlığında Aşıq Şəmşir məcbur etmişdi ki, şeirlərini, qəzəllərini, qoşmalarını gətirsin və Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı onları kitab şəklində çap etdirdi. Həm də Aşıq Şəmşiri Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının üzvü etsinlər. Amma Aşıq Şəmşir çox təvazökar olduğundan bunu etməmişdi. Çünki o, heç vaxt ad-san dalınca qaçmırdı, özünü təbliğ isə heç sevmirdi. Aşıq Şəmşir Səməd Vurğunla dostluğu ilə fəxr edirdi. Səməd Vurğun da Osman Sarıvəlliyə vəsiyyət etmişdi ki, Aşıq Şəmşirin şeirlərini, qəzəllərini, qoşmalarını çap etdirsin və özünü də Yazıçılar İttifaqının üzvü etsin. Xalq şairi Osman Sarıvəllini də həmin vaxtı Yazıçılar İttifaqının poeziya üzrə məsləhətçisi idi. Mən onları Osman Sarıvəllinin yanına apardım. Onlar Aşıq Şəmşirle çox mehriban görüşdülər. Biz yenə də elə foyədə idik. Sonra onlar Osman Sarıvəllini ilə birlikdə otaqdan çıxdılar. Mən onlara yaxınlaşdım və

məlum oldu ki, Osman müəllim ona kömək etməyə söz verib. Biz həmin vaxt cavan bir oğlanla tanış olduq. Dedi adım Qənbərdir. Aşıq Şəmşirin oğluyam. Mən onlarla birlikdə indiki Sahil bağına düşdük. Orada yenə də Aşıq Şəmşirle və Qənbərlə söhbət etdik. Həmin vaxtdan bizim tanışlığımız başladı. Aşıq Şəmşir və Qənbər Qurbanov mənə Kəlbəcəre dəvət etdilər. Həyat yoldaşım Sara xanımla onlara qonaq getdik. Bizi çox yaxşı qarşıladılar. Elə həmin vaxtlardan bizim artıq ailəvi dostluğumuz başladı. Orada mən Aşıq Şəmşirin ömür-gün yoldaşı Güllü ana ilə də tanış oldum. Sinəsi sözlə dolu olan bu xanım həqiqətən də Aşıq Şəmşirə tək cə heyat yoldaşı yox, həm də özünün uzaqgörənliyi ilə bir arxa, da-

yaq, həmdərd, həmsöhbət idi. Yaradıcı insanın həyat yoldaşı belə olanda, ona ruh verir, ilhamlandırır. Az bir vaxtda Osman Sarıvəllinin köməkliyi ilə Aşıq Şəmşirin Yazıçılar İttifaqı tərəfindən kitabı çap olundu və özünü də Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının üzvü etdilər. Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən ona Azərbaycan Respublikasının "Əməkdar incəsənət xadimi" fəxri adı verildi. Sonra mən "Ədəbiyyat və İncəsənət" qəzetinin baş redaktoru olanda qəzetdə Aşıq Şəmşirin şeirlərini, qəzəllərini, qoşmalarını çap etirdim. O vaxtlar bilirdim ki, Qənbər Şəmşiroğlu (Qurbanov) da şeirlər yazır, amma dövlət vəzifəsində işlədiyinə görə həmin bədii əsərlərini çap etdirmək istəmir. Müstəqillik dövrümüzdə isə artıq Qənbər Şəmşiroğlu da öz bədii əsərlərini çap etdirməyə başladı. Arasıra mən onun çap olunan əsərlərini oxuyurdum. Dostumun bu uğurlarına sevinirdim. Mən sonra yenə də Kəlbəcərdə Qənbər müəllimin qonağı olmuşdum. O vaxt Dədə Şəmşir artıq haqq dünyasına qovuşmuşdu.

- Eşitmişəm. Sizin həyat yoldaşınız Sara xanım sağalmaz xəstəliyə tutulanda siz onu inandırırınsınız ki, Qarabağa, Kəlbəcəre gəzməyə getsək sən sağalacaqsan. Onunla Qarabağı gəzmisiniz və sonra bir həftədən çox Kəlbəcərdə Qənbər müəllimin qonağı olubsunuz.

- Elədir. Həmin vaxtı mənə həkimlər dedilər ki, Sara xanımın fikrini dağıtmaq, ona xoş əhval-ruhiyyə yaratmaq üçün siz Bakıdan harasa getməlisiniz. Mən də Qarabağı seçdim. Orada mənim çoxlu dostum vardı. Ən əsas dostum da Qənbər müəllim idi. Biz Qarabağı gəzdikcə həqiqətən də Sara xanımın əhvalı yaxşılaşdı. Sonra Kəlbəcərdə Qənbər müəllimin bizi əziz qardaşı və dostu kimi qarşılaması Sara xanımın da üreyince

oldu. Onun övladları da mənə əmi kimi hörmət edirdilər. O vaxt Qənbər müəllim Kəlbəcər rayon İcraiyyə Komitəsinin sədri idi. Orada tək cə atası Dədə Şəmşirə görə yox, özünün də böyük bacarığına, ziyallığına, təşkilatçılığına görə hörməti çox idi. Kəlbəcərlilər onu çox sevirdi. O, Kəlbəcərdə əsl el ağsaqqalı idi. Biz orada olduğumuz müddətdə bunun tam şahidi olduq.

- 1993-cü ilin aprel ayında Kəlbəcər erməni faşistləri tərəfindən işğal olunandan sonra sizin Qənbər müəllimlə yenidən görüşləriniz olubmu?

- Əlbəttə, bizim həmin vaxtdan sonra onunla görüşlərimiz daha çox olurdu. Qənbər Şəmşiroğlu bütün gücünü, bacarığını kəlbəcərlilər ölkənin rayonlarına yayılmaması, onların bir yerdə məskunlaşması üçün sərf etdi. Ona görə də Gəncə və Daşkəsən Kəlbəcəre daha yaxın olduğuna görə o, bir qrup kəlbəcərlilə ziyalılarla birlikdə buna nail oldu. Kəlbəcərlilər üçün Gəncədə ayrıca böyük bir qəsəbə salındı. Kəlbəcərlilərin bir hissəsi də Yevlaxda yerləşdirildi. Elə Qənbər müəllim özü də Yevlaxda yerləşdi. Orada məskunlaşan kəlbəcərlilərə ağsaqqallıq etdi. Sonra onun oğlu, böyük ziyalı, gözəl təşkilatçı insan Cavid Qurbanov kəlbəcərlilər tərəfindən millət vəkili seçildən sonra o da Kəlbəcər camaatı üçün böyük işlər gördü. Kəlbəcərlilər onun əməyini həmişə yüksək qiymətləndirir. Ölkə başçımız, xalqımızın sevimlisi, Qarabağı müharibəsinin fəhə cənab İlham Əliyev Cavid Qurbanovun belə böyük təşkilatçılığını görüb, onu Azərbaycan Dəmir Yolları QSC-nin sədri təyin etdi. Cavid müəllim də ölkə başçımızın bu ümidini doğrultdu və bu gün dəmir yolu sahəsində böyük, perspektivli işlər görülür.

Ardı Səh. 11

Əvvəli-Səh-11

- *Qənbər müəllim deyirdi ki, onu yaradıcılığa siz daha çox həvəsləndiribsiniz.*

- Mən hələ Kəlbəcərdə olanda onun çoxlu şeirlərini, qoşmalarını, qəzəllərini və nəsr əsərlərini oxudum. Hamısı xoşuma gəldi. Dedim ki, bu əsərlər çap olunub, xalqa çatdırılmalıdır. O, bu işlə ciddi məşğul oldu və artıq 30-dan çox kitabı çap olunub. Bu kitablar da onu yaşadacaq. Həmin kitabların hamısını mənə verib. Hətta 6 cildlik seçilmiş əsərlərini də. 2019-cu ildə siz də bir dəfə söhbətimiz əsnasında dediniz ki, "Qənbər Şəmşiroğlunun "Caninin etirafı" romanı əsasında səhnələşdirdiyimiz pyesə Mingəçevir Dövlət Dram Teatrında quruluş verəcəm". Qənbər müəllimə zəng vurub bu hadisə münasibətilə onu təbrik etdim. Ədəbiyyatda dramaturgiya janrı çox çətindir. Dostumun bu sahədə də uğuruna çox sevindim. Beləliklə, fevral ayının 17-də dostlarım-tarix elmləri doktoru, professor Musa Quluzadə, Əməkdar mədəniyyət işçisi, teatrşünas Atababa İsmayıloğlu ilə həmin tamaşaya baxmağa getdik. Elə ilk başlanğıcdan tamaşa çox xoşumuza gəldi. Çünki tamaşada olan kalliziyalar, çox konfliktli, dramatik səhnələr, tez-tez hadisələrin maraqlı formada dəyişməsi, aktyorların peşəkar oyunu və rejissorun maraqlı tapıntıları tamaşaçılarda böyük maraq yaradırdı. İlk dəfə səhnə əsəri işləyən, cavanlıq dostumun dramaturgiya sahəsindəki bu peşəkarlığına heyran qaldım. Tamaşa böyük uğurla, tamaşaçıların tez-tez səslənən gurultulu alqışları ilə sona yetdi.

Bir vaxtlar böyük həvəslə gətdiyim, çoxlu xatirəmin beşiyi sayılan Kəlbəcər də artıq yağ düşmənlərdən təmizlənib. Deməli, "Caninin etirafı" tamaşası tezliklə Kəlbəcərdə də göstəriləcək. Arzum, istəyim bu idi ki, hər iki tamaşa Kəlbəcərdə və bütövlükdə Qarabağda oynanılsın. Biz də cavanlıq dostum Qənbər Şəmşiroğlu ilə birlikdə Kəlbəcərdə və başqa bölgələrdə həmin tamaşalara baxaq. Əfsus ki, Ulu Tanrı mənim bu müqəddəs arzumun çin olmasına imkan vermədi. 60 ildən çox müddətdə dostluq etdiyim Qənbər Şəmşiroğlunun haqq dünyasına qovuşması elə bil ki, mənim qolumu-qanadımı sındırdı (Nəriman müəllim bu sözlərdən sonra tutuldu. Arada sükut yarandı).

O, həm maraqlı, xeyirxah insan, həm də böyük yazıçı idi

(Elegiya)

1990-cı ilin 10 iyun tarixində Bakıdan Kəlbəcərə gedən avtobus Ağdərə rayonu ərazisində erməni quldurları tərəfindən gülləbaran

edilmişdi. Həmin vaxtı Dədə Şəmşirin qızı, Qənbər müəllimin bacısı Çimnaz xanım da həlak olmuşdu. Bu xəbəri eşidəndə çox pis

oldum. Elə həmin vaxtı da faciə ilə bağlı bir şeir yazdım. O şeir qəzetlərdə çap olundu. Bu şeirə görə mənə "Aşıq Şəmşir" Mədəniyyət Ocağı İctimai Birliyi tərəfindən "Dədə Şəmşir" medalı verildi.

Qənbər müəllimin də vəfat etməsi məni çox yandırdı. 60 illik dostuma bir şeir də həsr etdim. Belə adlanır: "Dost itgisi ağırdı". Bu şeiri Cavid Qurbanova müraciətlə yazmışam.

- Cavid, nə Gülüstan, nə bağ itirdin,
Ata timsalında bir dağ itirdin.
Kəlbəcərdə bir Qarabağ itirdin,
Əymə qamətini, şax dayan, oğlum.

Şəmşirin sazıydı, sözüydü Qənbər,
Şəmşir ocağının közüydü Qənbər.
Bir elin, obanın özüydü Qənbər,
Ayrıma o eldən- obadan, oğlum.

Gedən, hayif olan ömürdü, yaşdı,
Yaşamaq özü də bir ehtiyacdı.
Gördüm, el yeridi, el vidalaşdı,
İndi səni deyir Ağdaban, oğlum.

Əsliniz- nəsliniz ocaqdı, pirdi,
Dağlar o dağlardı, yerlər o yerdi.
Allah o ilhamı sənə də verdi,
Bu tale çıxarmı heç yaddan, oğlum.

Bu dünya daimi bir tamaşadı,
Sevinci tək gəlir, qəmi qoşadı.
Halal ömür sürdü, halal yaşadı
Həm Nəriman əmin, həm atan,
oğlum.

- Sağ olun, Nəriman müəllim. Çox maraqlı və səmimi şeirdi. Allah sizi qorusun.

-Mən tam inanıram ki, cənab Prezidentimizin sayəsində Qarabağ yəni-dən cənnət diyara çevriləcək. Kəlbəcər də əvvəlkindən daha gözəl olacaq. Tezliklə ora qayıdış başlayacaq. Kəlbəcər böyük sərvəti olan bir diyardır. Kəlbəcərlilər də Qənbər Şəmşiroğlunun adını hökmən əbədləşdirəcəklər. Hətta sizin onunla birlikdə yazdığınız "Ağdaban harayı" tamaşası da "Caninin etirafı" ilə birlikdə Kəlbəcərdə göstəriləcək. Həmin vaxt mənim əziz dostum Qənbər müəllimin də ruhu bu tamaşaları böyük sevincle seyr eləyəcək. İndi isə dostuma Allahdan rəhmət diləyirəm. Allah bizə səbr, sağlamlıq versin ki, qeyd etdiyim tarixi günləri biz də görə.

Ağalar İDRİSOĞLU,
Əməkdar incəsənət xadimi